

Minimálne 30-percentné zníženie spotreby energie dosiahne 45 obcí

Vďaka nórskym grantom už svetia v uliciach úspornejšie

Prvý z obcí, ktoré si zmodernizovali systémy verejného osvetlenia vďaka grantu z Nórsku, Islandu, Lichtenštajnska, už v týchto dňoch svetia úspornejšie. Minimálne 30-percentné zníženie ročnej spotreby elektrickej energie tak dosiahne 45 obcí a miest na Slovensku. Celkom bude zmodernizovaných alebo vymenovanych 6 232 svietidiel.

Grant bol určený na výmenu existujúcich svietidiel, úpravu a výmenu rozvádzacích a inštalácií systémov riadenia osvetlenia. Nebolo z neho možné prefinancovať výmenu stĺpov, ani nové vetvy osvetlenia. Príspevok však mohol pokrýť až 90 percent z oprávnených nákladov projektov, pričom jeden projekt mohol získať maximálne 150 tisíc eur.

Najbližšie k tejto sume bolo mesto Michalovce, kde by mali vymeniť 199 svietidiel. Skoro polovica z úspešných obcí si žiadala na svoj projekt menej ako 50 tisíc eur. Najviac úspešných projektov – desať – pochádzalo z banskobystrického kraja, iba jeden projekt bol podporený v prešovskom kraji. Kompletný zoznam obcí aj so zazmluvnenými sumami nenávratných príspevkov je zverejnený na stránke Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry (SIEA), ktorá grant administrovala.

Celková rozdelená suma v blokovom grante Modernizácia verejného osvetle-

nia prekročila 3,15 milióna eur. Rozhodujúca časť podpory – 85 percent – bola poskytnutá rovnakým dielom prostredníctvom Nórskeho finančného mechanizmu a Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru, na ktorom participuje Island, Lichtenštajnsko, a Nórsko. Okrem týchto prostriedkov sa využili aj zdroje zo štátneho rozpočtu SR.

Výzva na predkladanie projektov bola vyhlásená v apríli 2008. Žiadatelia mali na vypracovanie projektov štyri mesiace. Záujem o grant prejavilo zaslaním projektu celkom 102 obcí. „Zatiaľ sme podpisali zmluvy so 44 úspešnými uchádzacími, pričom viacerí z nich už majú osvetlenie zmodernizované a prvé obce už dostali grantové príspevky na účet,“ uviedol Peter Kovář, riaditeľ odboru ostatných podporných projektov SIEA.

Z neúspešných projektov celkom 39 neprešlo formálnej kontrolou a jeden uchádzací predložil projekt po termíne

uzávierky. Pre nevhodne navrhnuté technické riešenie hodnotiaca komisia vylúčila 17 projektov. V podporených projektoch nesmeli svietidlá využívať žiadne svetelné emisie smerom dohora a použitie mohlo byť len najefektívnejšie svetelné zdroje s minimálnym merným svetelným výkonom 87 lm/W. Okrem toho bolo podmienkou udelenia grantu zníženie spotreby elektrickej energie o 30 percent v porovnaní s rokom 2007. Najvýraznejší úsporný efekt mali nové energeticky menej náročné svetelné zdroje. Vo väčšine podporených projektov obce využívali aj reguláciu intenzity osvetlenia.

Podľa P. Kovára môžu byť viaceré z na mieru šitých podprojektov príkladom pre tých, ktorí o modernizácii uvažujú. Inšpirovať sa môžu aj technickými novinkami, ktoré si niektorí úspešní žiadatelia zvolili. Ako sa im podarí projekty zrealizovať, a či svoje záväzky napĺnia, bude známe najneskôr o rok a pol, kedy by mala byť realizácia posledných podprojektov ukončená.

Medzi priority nórskych grantov patrí aj ochrana životného prostredia a podpora trvalo udržateľného rozvoja, a tak je známe, že projekty zamerané na úspory energie dostanú určité šancu aj v budúcnosti. To, či budú mať aj slovenskí starostovia znova možnosť získať grant na rekonštrukciu verejného osvetlenia, zatiaľ nie je isté. O konkrétnom zameraní pomoci sa momentálne ešte len rokuje. Rozhodnutie by malo padnúť najskôr o pol roka.

Rekonštruované systémy v Zelenči a v Malinove si prišla pozrieť nórskia veľvyslankyňa

Dva príklady ako usporiť na osvetlení

Veľvyslankyňa Nórskeho kráľovstva Brit Løvseth (prvá sprava) sa v Zelenči zaujíma aj o konkrétné technické riešenie podporeného projektu, podrobnosti jej vysvetlil projektant Karol Šátek a starostka obce Daniela Mizerová.

Uvedené dve obce neboli vybrané náhodne. V oboch už svetia niekoľko týždňov úspornejšie, čím ušetria až 50 percent energie spotrebovanej na rovnakých uliciach pred dvoma rokmi. Pri modernizácii svietidiel však využili rozličnú technológiu.

V Zelenči si staré svietidlá vymenili v celej obci za nové s vysokotlakovými sodíkovými výbojkami. Väčšinu, 122 svietidiel, financovali z grantu, 6 si zaplatili sami. Používajú pri tom aj tzv. astronomický spínač, vďaka ktorému podľa astronomickej času celý naprogramovaný systém vypínajú a zapínajú. Okrem toho v neskorých nočných hodinách pravidelne utlmuju intenzitu osvetlenia na asi 40 percent spotreby. Celý projekt stál vyše 36 tisíc eur. Predpokladajú, že ročne usporia takmer 35 tisíc kWh, čo je 50 percent z energie, ktorú pri osvetlení spotrebovali v r. 2007. Zníženie nákladov na prevádzku pocítia okamžite. Zálohové platby za energie im však zrejmé klesnú až po vyúčtovanie za rok 2010. Aj preto už teraz si manuálne odpisujú mesačnú spotrebú, aby zistili, do akej miery sa potvrdia predpoklady projektanta.

V Malinove rekonštruovali len časť ulíc, na ktorých osadili celkom 100 ks LED diódových svietidiel. O použití regulácie osvetlenia v tejto časti obce zatiaľ len uvažujú. Aj bez nej by však podľa výpočtu mali dosiahnuť 56 percentnú úsporu energie, oproti matematicky vypočítanej spotrebe svietidiel, ktoré na rovnakých miestach stáli pred tým. Hoci v najbližších rokoch nepočítajú so

žiadnymi nákladmi na údržbu, musia rátať s tým, že po opotrebovaní je nutné vymeniť celé svietidlo. Samotný grantový príspevok na tento projekt prekročil 131 tisíc eur.

Aké technológie zvolať a či napríklad nákupiť regulačné systémy, ktoré stmievajú len v závislosti od času alebo aj od dôležitosťi jednotlivých cest, záviselo podľa riaditeľa odboru ostatných podporných projektov SIEA Petra Kovára od rozhodnutia a dôslednosti predstaviteľov obcí a projektantov. Väčšina úspešných žiadateľov dôverovala tradičným vysokotlakovým sodíkovým výbojkám. Nové LED technológie si vybrało okrem Malinova ešte ďalších 5 z úspešných obcí. Z Banskobystrického kraja to boli Horné Hámre, Povazská Bystrica a Podzámkoc, v Trenčianskom kraji stavila na technologickej novinke obec Košeca a v Žilinskom obec Ochodnica. Vo všetkých šiestich obciach by už v týchto dňoch mali svietiť ledkami.

(sp)
FOTO: SIEA

Pri použití LED technológií vo verejnom osvetlení je vstupná investícia niekoľkonásobne vyššia ako pri vysokotlakových sodíkových výbojkách. Vyššiu cenu podľa vyhlásení výrobcov kompenzuje dlhšia životnosť LED svietidiel. Deklarované údaje hovoria o životnosti viac ako 20 rokoch. Či to tak naopak bude, ukáže prax, pretože LED svietidiá sú v prípade použitia vo verejnom osvetlení novinkou. A to nielen na Slovensku. V zahraničí ich inštaláciu v uliciach podporujú aj samotní výrobcovia, ktorí tak testujú ich využitie v nelaboratórnych podmienkach